

Okul Müdürlerinin Baskı Gruplarının İstekleri ile Başa Çıkma Taktikleri

The Tactics of School Principals for Coping with the Demands of Pressure Groups

(Gönderim 28 Mart, 2015- Kabul 3 Haziran, 2015)

Zekeriya Urun¹ ve Asiye Toker Gökçe²

Öz

Bu araştırmanın amacı baskı gruplarının, okul müdürlerinin yönetim görevlerine yönelik isteklerini ve okul müdürlerinin bu isteklere yönelik tepkilerini belirlemektir. Çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ili Gebze, Çayırova ve Dilovası ilçelerindeki resmi ilkokullarda görev yapmakta olan okul müdürleri oluşturmaktadır. Çalışma, nitel bir araştırmadır. Görüşme yöntemi ile toplanan veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, ailelerin okul müdürlerinden öncelikle isteklerinin birinci sınıfta öğretmen seçmek olduğu ortaya çıkmıştır. Siyasi gruplar, en çok kayıt alanı dışındaki öğrencilerin kaydının yapılmasını istemektedir. Sendikalar üye kazandırmak istemektedir. Dini gruplar ise okulda gösteri yapma, afiş asma ve yurtlarında kalan öğrencilerin okula kaydının yapılması gibi isteklerde bulunmaktadır. Okul müdürleri ailelerin istekleri karşısında reddetme, kabul etme, oyalama, toplantı düzenleme, seminer düzenleme ve görüşmeyi kullanmaktadır. Katılımcılar, sendikaların isteklerini kabul veya reddetmiştir. Katılımcılar siyasi grupların isteklerini kabul etmiş, reddetmiş veya oyalamıştır. Son olarak dini grupların bir isteklerini kabul etmiş, diğer isteklerini reddetmiştir.

Anahtar sözcükler: Baskı grupları, İlkokul, Okul müdürü, Sendika

Abstract

The aim of this research is to determine the demands of pressure groups related to school principals' management duties, and the school principals' responses to these demands. The research group consisted of school principals who worked in public primary schools in the Gebze, Çayırova, and Dilovası districts in Kocaeli province. This is a qualitative research. The data gathered through interviews were analyzed through content analysis. The results revealed that the primary demand of the parents from the principals was to be able to choose the first grade teachers. What the political parties wished to see done most was to be able to enroll students from outside the registration area. While the ultimate aim of the trade unions was to enroll as many new members as possible, the demands of the religious groups were to organize demonstrations, put up posters, and successful enrollment of students who lived in their dormitories. The results also revealed that the tactics used by the school principals were refusal, acceptance, delaying, setting meetings and seminars, and face-to-face talks with the parents in order to deal with their demands. The participants either refused or accepted the demands of trade unions. The participants, again, either refused, or accepted, or used delaying tactics in order to deal with the demands of political groups. Finally, they refused one of the demands of religious groups, but accepted the other one.

Keywords: Pressure groups, Primary school, School principal, Union

¹ Okul Müdürü, Mustafa Üstündağ Kocaeli, urunz1@gmail.com

² Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümleri, asi.gokce@kocaeli.edu.tr

Giriş

Okulları yönetmekle görevli olan kişiler okul müdürleridir. Taymaz (2003) okul yönetiminin eğitim yönetiminin sınırlı bir uygulaması olduğunu vurgulayarak okul müdürlerinin görevlerini okuldaki insan ve madde kaynaklarını verimli biçimde kullanarak okulu amaçlarına uygun biçimde yaşatmak olduğunu belirtmektedir. Buna göre birokul müdürünün görevleri personel işleri, öğrenci işleri, eğitim işleri, öğretim işleri, okul işletmesi işleri olarak gruplanır. Bursalioğlu (2013) da okul yönetiminin görevlerini yönetim işleri, politika, program, personel yönetimi, öğrenci işleri, eğitsel kollar, işletme, okul-halk ilişkileri olarak gruplanmıştır. Alanyazında yer alan görevlerin yanı sıra bir okul müdürünün yönetim süreçleri kadar önemli olan ve mevzuatta belirtilen yönetim işleri de bulunmaktadır.

Okul müdürünün önemi, üstlendiği yönetim görevinden kaynaklanmaktadır ki bu görev okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır (Bursalioğlu, 2013). Bununla birlikte okullarda müdürlerin görevlerini yerine getirirken onlara etki eden iç ve dış öğeler bulunmaktadır. İç öğeler, okulun yapısında yer alan tüm öğelerdir. Bunlar; yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve eğitimci olmayan personel biçiminde sıralanabilir. Okulun dış öğeleri ise okulun yapısında olmayan, ancak okul yönetimini dolaylı biçimde etkileyen öğelerdir. Bu öğeler arasında veliler, okul aile birlikleri ve koruma dernekleri, yerel dernekler, öğretmen sendikaları, basın yayın örgütleri, siyasi parti örgütleri, dini örgütler, yerel yönetim kuruluşları, ticaret ve sanayi örgütleri sayılabilir (Taymaz, 2003; Bursalioğlu, 2013). Söz konusu iç ve dış öğeler, aynı zamanda okulun yönetimini ve yapısını etkilemeye çalışan baskı gruplarını da oluşturur.

Toplumda bazı insanlar aralarında ortaklaşa çıkarlar olduğunu hisseder ve bu bilinç ile ortak hareket ederek ilgili kurumlar üzerine etki gösterip amaçlarına ulaşmaya çalışırlar. Bu şekilde oluşan gruplara baskı grupları adı verilir. Baskı gruplarının oluşmasında ekonomik, ahlaki, dini nedenler; ırk özellikleri ve benzeri şeyler rol oynar. Bireyin grup etkilerinden elde edeceği çıkar ne kadar fazla ise, grup içi etkinlikleri de o kadar fazla olur. Baskı gruplarının temel amacı, kendi çıkarına en uygun siyasi ve ekonomik ortamı oluşturmaktır. Bu grupların kullandığı yöntemler ise genelde kulisçilik, tehdit, rüşvet, örgütlerin faaliyetlerini baltalama, gösteri yapma, kamuoyunu etkileme biçiminde sıralanabilir (Yiğit & Bayraktar, 2006). Okula baskı yapan gruplar arasında aileler, siyasi partiler, eğitim sendikaları, dini kurumlar, işletmeler, sivil toplum örgütleri gibi kurumlar bulunmaktadır (Taymaz, 2003; Bursalioğlu, 2013). Okul müdürleri yönetim görevlerini yerine getirirken söz konusu grupların çeşitli istekleriyle sıkça karşı karşıya gelmektedir. Bu çalışmada baskı grupları veliler (aileler), siyasi otorite, sendika ve dini gruplar olarak dört temel başlık altında incelenmiştir.

Velilerin baskıları: Bazı veliler, toplum içinde sahip olduğu statüyü veya maddi güçlerini kullanarak, okul yönetimi ve öğretmenler üzerinde olumlu ya da olumsuz baskılar kurabilmektedir. Bu baskılar velilerin mesleğine, öğrenim düzeyine, ekonomik gücüne göre değişebilmektedir (Yiğit & Bayraktar, 2006).

Siyasi Otorite Gruplarının Baskıları: Türkiye'de kamu kurumları genelde birçok yönden gelen değişik emirlere göre hareket ederler. Özellikle iktidardaki siyasi parti temsilcileri kamu kurumları üzerinde önemli baskı grubu oluşturma potansiyeline

sahiptir. Bu grupların istekleri ve baskıları kurumların verimli çalışmasını değil, kişi ya da grup çıkarlarını ön planda tutmaktadır. Dolayısı ile okulun bulunduğu çevredeki yerel yöneticiler ve siyasi otoritelerin temsilcileri, başta eğitim yöneticileri olmak üzere, öğretmenler, okul işgörenleri ve veliler üzerinde baskı oluşturmakta; gerektiğinde de bu baskıyı eyleme dönüştürmektedir. Yönetici politize olduğunda görev yaptığı kurum politik bir görünüm kazanır ki böyle durumlarda yönetici örgütün amaçlarından çok politik amaçları gerçekleştirmek için çaba gösterir (Yiğit & Bayraktar, 2006). Bu bağlamda, okul yöneticisinin siyasi grupların etkisi altında kaldığı durumda okulu gerçek amaçları dışında yönetmeye başlaması olasıdır.

Sendikalar: Üyelerinin mesleki çıkarlarını savunan sendikalar sosyal hakları gerçekleştirmek amacıyla gider. Sendikaların amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik bu faaliyetleri okullarda okul yöneticilerine karşı etkili bir baskı aracı olur. Eğitim sendikaları, üyeleri aracılığıyla okulları etkilemek ister. Sendika üyeleri okullarda düzenlenen toplantıları, isteklerini dile getirmek için fırsat olarak algılar (Gül, 2007).

Dini Gruplar: Kilise dernekleri, azınlık grupları, cemaat ve tarikatlar gibi çeşitli dini gruplar baskı grupları arasında sayılabilir (Tezcan, 2013). Aslında demokrasilerde siyasi irade, yönetilenlerin tercihleri üstünde olmamalıdır. Din gibi tanrısal iradeyi topluma egemen kılmaya çalışan bir kurumun siyasete karışması demokrasinin temelini zedeler. Bunun örneği Orta Çağ'da Avrupa'da görülmüştür. Söz konusu dönemde kitlelerin zor kullanmayı da içeren yaptırımlarla insanları dinin gereklerini yerine getirmeye zorlanmaları tepkilere yol açmıştır. Bunun sonucunda kilisenin siyaset dışına itilmesini amaçlayan anti-klerikal (ruhbanlara karşı olan) hareketler gelişmiştir. Buna rağmen günümüzde gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde dağınık, gizli veya resmi birçok dini gruba, tarikata veya cemaate rastlamak mümkündür. Bu grupların da kamuoyunda, siyasi partiler ve iktidar üzerinde çok önemli etkileri olduğudur (Turan, 1987; akt: Tezcan, 2013). Tarihte bu grupların zaman zaman baskı grubu olma niteliği kazandıkları ve iktidarların kanun teklifi hazırlarken bu gruplardan gelen baskıları dikkate aldıklarına sıkça rastlanmaktadır (Akad, 1976; akt: Tezcan, 2013). Türkiye'de tarikat ve cemaat şeklinde örgütlenmiş olan dini grupların siyaset alanında, seçim dönemlerinde aktif olarak faaliyette bulduklarına sıklıkla tanık olunmaktadır. Siyasi partiler de esas amaçları siyaset yapmak olmayan bu yapılanmalar aracılığıyla kendilerine destek sağlamaya çalışmaktadır. İktidarda bulunan partiler genellikle uygulayacakları politikaların dini esaslı grupları rencide etmemesine özen göstermektedir (Aksoy, 2008; akt: Tezcan, 2013). Bursalıoğlu (2013) okula baskı yapan gruplara yönelik farklı anlayışlar olduğunu belirtir. Bu anlayışlardan birine göre, baskılar okula biçim ve yön verir. Okul yöneticisi, bir geminin dalgalı denizde yol alması gibi, bu baskılar altında çalışır. Bu baskıların bulunmadığı toplum ve eğitim demokratik olamaz. Bu konuda önemli olan, eğitim ve okul yöneticilerinin, böyle baskılar karşısında gösterdiği davranıştır. Diğer bir görüşe göre ise, baskı grupları genelde okulun amaçlarını ve çalışma biçimini değiştirmeyi hedefler. Dolayısıyla okul yöneticilerini olumsuz etkiler.

Okullar çevrelerinden bağımsız düşünülemezler. Stanley'e (1953, akt: Bursalıoğlu, 2013) göre eğitim, sosyal ve ekonomik olduğu kadar politik bir girişimdir. Bundan dolayı okulu, özellikle yarar grupları etkilemek ister. Bu grupların

kendilerine özgü kamu yararı kavramları ve buna dayalı eğitim felsefeleri olur. Böylece, okulu ve amaçlarını, bu felsefeleri çerçevesine sokmaya çalışırlar. Eğer okul veya eğitim sistemi, amaçlarını gerçekleştirme ve eğitimi yönetme bakımından sağlam bir felsefeye sahip değilse, düzenli yarar grupları karşısında direnemez. Thomas (2004) baskı gruplarının bölgesel ya da uluslararası ölçekte eğitim sistemlerini, hatta ülke politikalarını etkilediğini belirtir. Toprakçı (2001) da sosyal, politik veya ekonomik tüm örgüt ve grupların eğitim örgütlerine yönelik potansiyel baskı ögesi olduğunu vurgular.

Türkiye'de özellikle kamu okulları devlet eliyle finanse edilmekte, bu okullarda görev yapan eğitimciler de genelde devlet memuru olarak görev yapmaktadır. Diğer yandan öğrenci, veli, eğitimci veya eğitimci olmayan işgören gibi toplumdaki hemen herkes, farklı biçimlerde okullar ile ilişki içindedir. Ekonomik bakımdan incelendiğinde, bu ilişki biçimine vergi mükellefi olma da eklendiğinde, toplumdaki herkesin okula etki etmek istemesi doğal görülebilir. Nitekim Türkiye'de eğitim sisteminde son 10 yılda yapılan yeniden yapılandırılma çalışmaları incelendiğinde yukarıda sözü edilen baskı gruplarının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) üzerindeki etkisi açıkça görülmektedir. MEB tarafından yapılan yönetmelik değişiklikleri ile sekiz yıllık kesintisiz eğitimden 4+4+4 sistemine geçilmesi, okullarda türban serbestliğinin getirilmesi, okulların imam hatip okullarına dönüş-türülmesi, hatta bazı bölgelerdeki okullarda öğrencilerin de türban ile derse alınması gibi uygulamaların gerekçesini bakanlık, "ailelerin isteği" biçiminde açıklamaktadır. Örneğin yalnızca kız öğrencilere yönelik imam hatip okullarının açılma gerekçesini dönemin Milli Eğitim Bakanı (Hürriyet, 2013) "*Halktan ciddi bir imam hatip talebi var. Özellikle kız imam hatip okulları için bir talep var. Açık lise için de toplumdan bir talep var. Bazı aileler ancak böyle bir düzenleme içinde çocuklarını okula göndermeye razı oluyorlar.*" şeklinde ifade etmiştir.

Alanyazın incelendiğinde okula baskı yapan grupların hangi konularda baskı yaptıkları, neler talep ettikleri, okul müdürlerinin bu istekler karşısında ne yaptıkları konusunda yapılan araştırma sayısının sınırlı olduğu görülür. Gür (2006) Ankara'daki ilköğretim okullarını incelediği araştırmasında ekonomik yetersizliklerin, okula maddi katkı sunabilecek baskı gruplarının okula kabulünü kolaylaştırdığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada sivil toplum örgütlerinin, firmaların, kamu kurumlarının, bankaların, uluslararası etkinlik gösteren örgütlerin; okullarda okul bakımı ve onarımı, yarışmalar, ürün dağıtımı, seminer çalışması, ayniyat yardımı ve sağlık taraması gibi çeşitli etkinlikler düzenledikleri ortaya çıkmıştır. Gül (2006), Kocaeli'de yaptığı çalışmada çevresel baskı gruplarının okulun genel işleyişi üzerindeki etkilerine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin algılarını incelemiştir. Söz konusu çalışmada katılımcılar çevresel baskı gruplarının okulun işleyişi üzerinde etkisinin az olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların algılarında cinsiyete, kıdeme, mezun olunan fakülte, branş ve okul türüne göre anlamlı fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) baskı grubu olarak tanımlamasalar da ailelerin okul ile iletişime geçme nedenlerini araştırmışlardır. Söz konusu çalışmada daha çok ilk sınıflardaki öğrencilerin ailelerinin okul yönetiminden isteklerinin olduğu, öğrencinin yaşı ilerledikçe ve sınıfı yükseldikçe bu isteklerin azaldığı belirtilmektedir. Çalışma

sonunda ailelerin okul müdürleri ile iletişime geçme nedenleri arasında ilk sınıflarda daha çok öğrencilerin okula ilişkin kaygıları, öğrencilerin arkadaşlarıyla iletişimi, sosyal-leşmesi, beslenmesi, bakımı, fiziksel ve psikolojik gelişimi ve davranış bozuklukları gibi konuların öne çıktığı görülmüştür. İlköğretimin son sınıflarında ise aile isteklerinin akademik başarının yükselmesi ve ekonomik durumu iyi olmayanların sık sık maddi yardımtalep etmeleri yönünde olduğu ortaya çıkmıştır.

Özcan (2014) okulun çevresinde yer alan baskı gruplarının (vakıf, dernek, işletme, işçi ve işveren kuruluşları ile bürokrat ve politikacılar) okula etkisini incelemiştir. Bu çalışmada okul yöneticilerin %100'ü vakıf, dernek, dersane, kırtasiye ve hastanelerin okullarında tanıtımlar yapmak istediklerini belirtmiştir. Bu çalışma sonucunda vakıf ve derneklerin okullarda tanıtım yapma, afiş asma, broşür dağıtma gibi taleplerinin olduğu; bürokrat ve politikacıların doğrudan ya da milli eğitim müdürlüğü yöneticileri aracılığıyla baskı yaptıkları; sendikaların ders boykotları, kılık kıyafet yönetmeliğine aykırı davranma ve okul içinde öğretmenler arasında hizipleşmeler yarattığı ortaya çıkmıştır. Çalışmada ayrıca bir sendikadan okul yöneticisine "seni istediğim yere gönderirim" algısı yaratarak baskı uygulandığı belirlenmiştir. Velilerin de yöneticilerden, çocuklarının sınıfının değiştirilmesi, öğrencilere yüksek not verilmesi, oturduğu sıranın ve sıra arkadaşlarının değiştirilmesi, çocuğunun istedikleri öğretmenin sınıfına verilmesi, geçmişe yönelik sağlık raporunun kabul edilmesi ve meslek liselerinde daha iyi bölüme kaydedilmesi gibi isteklerinin olduğu belirlenmiştir.

Baskı gruplarının eğitimi ve okulu etkileme potansiyeli düşünüldüğünde yukarıda sözü edilen araştırmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle baskı gruplarının okul müdürlerine yönetim işlevlerinde hangi konularda baskı yaptıkları, okul müdürlerinden neler istedikleri ve okul müdürlerinin bu baskılara nasıl cevap verdiğinin ortaya çıkarılması önem kazanmaktadır. Araştırmanın bulguları bakımından göreve yeni başlayan ve halen görevine devam eden okul müdürlerine ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, baskı gruplarının ilkökul müdürlerinden isteklerini ve bu müdürlerin söz konusu isteklere yönelik tepkilerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Baskı gruplarının (aileler, sendikalar, siyasi gruplar ve dini gruplar) okul müdürlerinden yönetim görevleriyle ilgili istekleri nelerdir?

2. Okul müdürlerinin baskı gruplarının istekleri karşısında uyguladıkları taktikler nelerdir?

Yöntem

Tarama modelinde yapılan bu araştırma Kocaeli'nin Gebze, Çayırova ve Dilovası ilçelerinde görev yapan ilkökul müdürlerinin yönetim işlevlerini yürütürken baskı gruplarının isteklerini ve okul müdürlerinin bu istekler karşısında uyguladıkları taktikleri belirlemeyi amaçlayan nitel bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılında Kocaeli ili Gebze, Çayırova ve Dilovası ilçeleri sınırları içinde bulunan resmi ilkökullarda görev yapan

63 ilkokul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu aynı bölgedeki resmi ilkokullarda görev yapan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 20 ilkokul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan müdürlerin ikisi kadın 18'i erkektir. İki kişi 30-39 yaş arasında, 11'i 40-49 yaş arasında ve yedisi 50-59 yaş arasındadır. İki müdür bir yıldan az, dört müdür 1-3 yıl ve 14 müdür 4-6 yıl kıdeme sahiptir. Katılımcıların dördü önlisans, 14'ü lisans ve ikisi yüksek lisans mezunudur. Son olarak 14 müdürün branşı sınıf öğretmenliği, üçünün branşı sosyal bilgiler, ikisinin branşı Türkçe ve bir diğerinin branşı da matematiktir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yıldırım & Şimşek (2013) görüşmenin, nitel araştırmalarda insanların bakış açılarını, deneyimlerini duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntem olduğunu vurgular. Görüşme formunun geliştirilme sürecinde alan yazın incelemesi yapılmış ve ilgili mevzuat taranmıştır. Taslak form iki ana başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümünde okul müdürlerinin kişisel bilgilerine yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise görüşmecilere araştırmanın sorularına cevap bulmaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Sonraki aşamada oluşturulan taslak form iki eğitim bilimleri uzmanınca “uygun, uygun değil ve düzelttikten sonra kullanılabilir” yönergesi çerçevesinde değerlendirilmiş ve değerlendiriciler arası uyuma bakılmıştır. Bu süreçte Miles & Huberman'ın (1994) önerdiği formülden yararlanılmış ve değerlendiriciler arası uyum katsayısı %100 bulunmuştur. Sonraki süreçte pilot uygulama yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Katılımcılar ile görüşmeler kendileri ile randevu alınarak mesai saatleri dışında görüşmeye uygun ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık üç aylık bir sürede tamamlanmıştır. Görüşmeler sırasında söylenenler el yazısıyla yazılarak not alınmış görüşme tamamlandıktan sonra not alınan bilgiler bilgisayar kullanılarak yazılı metne dönüştürülmüştür. Metin belgesine dönüştürülen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Bu analiz sırasında görüşme metinleri önce baskı türlerine göre (aile, sendika, siyasi grup, dini gruplar), sonra okul müdürlerinin yönetim görevlerine (personel işleri, öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri, okul işletmesi) göre gruplandırılmıştır. Okul müdürlerine baskı yapan grupların okul müdürleri tarafından tekrarlanma sıklığına bakılarak frekans değerleri hesaplanmıştır. Gruplandırılan görüşme metinleri, diğer araştırmacı tarafından tekrar incelenerek baskı gruplarının okul müdürlerinden istekleri ortaya çıkarılmıştır. Bu isteklerin kaç okul müdürü tarafından tekrarlandığının frekans değerleri hesaplanmıştır. İkinci aşamada görüşmecilerin her birinin görüşleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Her iki hesaplamanın tutarlılığı karşılaştırılmıştır. Güvenirlik için $Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)$ formülünden yararlanılmıştır (Miles & Huberman, 1994). Kategoriler için güvenirlilik çalışmasında her soru için katsayı. 70'ten büyük bulunduğundan hesaplamaların güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Bulguların güvenirliliğini desteklemek amacıyla görüşlere ait bazı ifadelere bulgular kısmında yer

verilmiştir.

Bulgular

Araştırma sonucunda, ailelerin 71, sendikaların 12, siyasi gruplarının 10 ve dini grupların 2 isteği olduğu tespit edilmiştir. Bu isteklerden aynı veya benzer olanlar gruplandırıldıktan sonra okul müdürlerinden ailelerin 34, sendikaların 8, siyasi grupların 5 ve dini grupların 2 farklı isteği olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümde araştırma ile elde edilen bulgular, alt problemlere dayalı olarak verilmiş ve yorumlanmıştır. Baskı gruplarının (aile, sendika, siyasi grup, dini gruplar) okul müdürlerinin yönetim işlerine (personel işleri, öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri, okul işletmesi) yönelik istekleri ile okul müdürlerinin bu isteklere yönelik uyguladıkları taktikler aşağıda yer almaktadır.

Ailelerin Okul Müdürlerinden İsteklerine Yönelik Bulgular

Ailelerin okul müdürlerinin yönetim işlerine (personel işleri, öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri, okul işletmesi) yönelik istekleri ile okul müdürlerinin bu isteklere yönelik uyguladıkları taktikler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Okul müdürlerinin yönetim görevlerine göre ailelerin istekleri

Yönetim görevi	Ailelerin istekleri	f
Personel işleri	1-Kadrolu öğretmen verilmesi	4
	2-Okulda mescit açılması	2
	3-Öğretmenin görevden alınması	1
	4-İngilizce öğretmeni atanması	1
	5-Öğretmenle velinin iletişim kuramaması	1
Öğrenci işleri	1-Adresi kayıt alanı dışında olan öğrencilerin okula kaydının yapılması	6
	2-Çocuklarını öğlenci gruplara kayıt yaptırma	2
	3-Okuldan parasal destek bekleme	2
	4-Güvenlik görevlisi	2
	5-Öğlen yemeğinde sınıflara çıkma	2
	6-Taşımali eğitimden yararlanma	1
	7-Taşımali eğitimden faydalanan öğrencilere öğlen sıcak yemek verilmesi	1
	8-Öğrencilerin notlarının yükseltilmesi	1
	9-Okulun önüne üst geçit yapılması	1
	10-Çocuğunun okulda başına bir şey gelmesini bekleyip bundan maddi kazanç elde etme	1
	11-Çalışan veliler için okulun sabah erken açılması	1
	12-Nakil gidilen okulu veya adresi öğrenme	1
	13-Çalışan ailelerin çocukları okulda hasta olduğunda okul idaresinin doktora götürmesi	1
Eğitim-Öğretim işleri	1-Birinci sınıflarda kayıt yaptırırken öğretmen seçme	13
	2-Öğrencinin şube değişikliği	8
	3-Ödevlerin az verilmesi	2
	4-Kavgalı velilerin çocuklarının aynı şubeye verilmemesi	1
	5-Proje ve performans görevlerinin öğrencilerin seviyelerine uygun olması	1
	6-Kılık-kıyafet yönetmeliğine aykırı giyinen öğretmenlerden öğrencilerini alıp başka şubeye verme	1
	7-Öğrencilere evde ders çalışma konusunda destek	1
	8-Ders saatlerinde sınıflara çıkma	1
Okul işletmesi	1-Sınıfların ve okulun temizliği	3
	2-Okul kantinini çalıştırma	2
	3-İhata duvarı yapılması	1
	4-Okula güvenmek	1
	5-Okul-aile birliğine nakdi yardım yapmama	1
	6-Camlara korkuluk yapılması	1
	7-Yemekhane yapılması	1
	8-Anasınıfı ücretini ödememe	1

Tablo1'e bakıldığında ailelerin okul müdürlerinden en çok isteklerinin öğrenci işleriyle ilgili konularda olduğu, ikinci sırada eğitim-öğretim işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili istek geldiği, personel işleriyle ilgili konulardaki isteklerin ise son sırada yer aldığı görülmektedir. Ailelerin isteklerine yönelik bazı okul müdürlerinin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul Müdürü 1: "Üçüncü sınıfa giden bir öğrencinin velisi, birgün okula geldi. Kendisinin gazeteci olduğunu söyledi. Çocuğunun öğretmeninden şikâyetçi olduğunu, çocuğunun, öğretmeninden korktuğu için okula gelmek istemediğini söyledi. Bu öğretmenin görevden alınmasını talep etti. Gazeteci veliye, öğretmenin çocuklara bağırmadığını, öğretmenin ses tonunun biraz kalın olduğunu ve sınıfta ses tonunu sürekli ayarlamaya çalıştığını anlatmaya çalıştım ama veli ikna olmadı. Bu veli hakkında daha önce öğretmenim bana gelmişti. Bu velinin sınıfta kendisine baskı yaparak, istediklerini yaptırmaya çalıştığını, kendisinin de buna izin vermediğini söylemişti. Veli de bu yüzden öğretmenle zıtlamıştı. Bu öğretmeni çok iyi tanıdığım için ve suçu olmadığına inandığım için, velinin şikâyetini dikkate almadım. Veli bir üst makama şikâyet etti. Öğretmeni bırakıp, benimle uğraşmaya başladı. Hakkımda soruşturma açıldı. Muhakkik geldi. Soruşturma sonucunda, herhangi bir suç bulunmadı. Soruşturma sonucunu beğenmeyen bu veli, bu sefer beni bakanlığa şikâyet etti. Müfettişler geldi. Hakkımda tekrar soruşturma açıldı... Yine herhangi bir ceza almadım. Bu veli yine yerinde durmadı. Bu sefer müdür ve öğretmen, çocuğuma psikolojik şiddet uyguluyor diye mahkemeye başvurmuş."

Okul Müdürü 2: "Okulumuzda birinci sınıfların kayıt dönemlerinde velilerin öğretmen tercihi ile ilgili istekleri olmaktadır. Çocuklarını kayıt yaptırırken veliler 'Filan öğretmeni tanıyorum. Çocuğumu o öğretmenin sınıfına yazın.' diyorlar. Benim tanıdığım kişilere bir şekilde ulaşarak isteklerini yerine getirmemi bekliyorlar. Tanıdıklarına telefon açtırıyorlar. Telefon açanlara öğretmenleri ve öğrencilerini kura yöntemi ile belirleyeceğimi söyledim. Adil olmam gerektiğini anlattım. Ama dinletemedim. Okulun telefonları hiç susmuyordu. Telefonlara bazen çıkmadım. Müdür yardımcısına telefon açanlara odamda olmadığımı söylemesini istedim. Onları oyaladım. Velilerin isteklerini yerine getirmediğim. Öğretmenleri ve öğrencilerini kura yöntemi ile belirledim".

Okul müdürlerinin ailelerin istekleriyle başa çıkmada kullandığı taktikler şu şekilde ortaya çıkmıştır: reddetme (n=28), kabul etme (n=9), oyalama (n=9), toplantı yapma (n=7), seminer düzenleme (n=4) ve görüşme (n=4). Bu taktikler kapsamında okul müdürlerinin veli baskısı karşısında gösterdikleri tepkilerden bazıları şu şekildedir: Birinci sınıfa kayıt yaptıran ailelerin istekleri karşısında: Telefonlara çıkmamak, cep telefonunu sessize almak, yerinde olmadığını söyletme, okulu terk etmek, milli eğitim müdürlüğüne gidip orada oyalanmak, velilerle karşılaşmamak için öğretmenler odasına veya okulun diğer bölümlerine gitmek, kim hangi öğretmeni istiyorsa, o öğrenciyi o şubeye vermeye çalışmak, birinci sınıf şubelerini kura yöntemi ile belirlemek, istekleri olan aileleri kura çekileceğini söyleyip ikna ederek geri göndermek, ikna edilemeyen ve siyasi ve yerel yönetimleri baskı aracı olarak kullanan velilerin istediklerini yerine getirmek, erkek öğretmen isteyen velinin çocuğunu erkek öğretmenin, kadın öğretmen isteyen velinin çocuğunu kadın öğretmenin sınıfına vermek,

öğretmen ismi vererek kayıt yaptırmak isteyenlerin isteğini yapmamakancak baskı fazla olursa isteklerini yerine getirmek. Şube değişikliği isteği karşısında: Aileyi rehber öğretmenle görüştürmek, öğretmenle görüşmek, aile Rehberlik Araştırma Merkezinden rapor getirirse öğrencinin şubesinin değiştirileceğini söylemek, şube değişikliğinin diğer öğrenciler için emsal teşkil edeceğini söylemek, telefonlara müdür yardımcısının bakmasını sağlamak, velilere görünmemek için okul terk edip işi olmadığı halde milli eğitim müdürlüğüne gidip saatlerce vakit geçirmek, velilere görünmemek için okul kütüphanesine gidip kitap okumak, velilere görünmemek için okulun katlarında dolaşmak, ailenin isteğini yerine getirmemek, şubesini değiştirmemek. Adresi kayıt alanı dışında olan öğrencilerin okula kaydının yapılması isteği karşısında: Kayıt alanı dışından öğrenci alınmasının ilköğretim kurumları yönetmeliğine aykırı olduğunu söylemek, kaydı yaparsa soruşturma geçireceğini söylemek, sınıfların kalabalık olduğunu anlatmak, telefonlara bakmamak, okulu terk etmek, kayıt dönemi bittikten sonra boş kalan kontenjana kayıt alanı dışından müracaat eden ailelerin çocuklarının kaydını yapmak. Kadrolu öğretmen verilmesi isteği karşısında: Velileri okula çağırıp toplantı yapmak, kadrolu öğretmen atanmasını beklemek, velileri kadrolu öğretmen gelecek diyerek oyalamak. Sınıfların ve okulun temizlenmesinin istenmesi karşısında: Velilerle toplantı yapmak, para talep etmek, hizmetli sayısını velilerin maddi desteğiyle artırmak, sabahçı öğretmenleri uyararak sınıfları temiz bırakmalarını sağlamak, velilere devletin hizmetli vermesi gerektiğini söylemek, oyalamak. Çocuklarını öğlenci gruplara kayıt yaptırmak isteği karşısında: Öğle ve sabah grubunu kura yolu ile belirlemek, velilerin durumlarını araştırıp, özrü olan öğrencileri öğlenci yapmak. Az ve kolay ödev verilmesi isteğine karşı: İlgili öğretmenlerle konuşarak ödevleri daha basite indirmelerini sağlamak, velilere seminerler vermek. Güvenlik görevlisi isteğine yönelik; Okul-aile birliğinin parasının olmadığını söyleyerek oyalamak.

Sendikaların Okul Müdürlerinden İsteklerine Yönelik Bulgular

Sendikaların okul müdürlerinin yönetim işlerine (personel işleri, öğrenci işleri, eğitim- öğretim işleri, okul işletmesi) yönelik istekleri ile okul müdürlerinin bu isteklere yönelik uyguladıkları taktikler bu bölümde yer almaktadır. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin 4'ü sendikaların kendilerine üye kazandırmalarını istediğini, 2'si soruşturmanın seyri hakkında bilgi edinmek istediğini, biri öğretmene ders dışı egzersiz çalışması verilmesini istediğini, biri öğretmene süt izninde ek ders ücretinin ödenmesini, biri türbanla derse giren öğretmen hakkında yapılan işleme yönelik bilgi istediğini, biri öğretmenleri İLKSAN seçimlerinde kendi sendikalarına oy vermeleri için ikna etmelerini, biri erkek öğretmenlere cuma namazına gitmeleri için izin verilmesini, biri de kılık-kıyafet eylemine katılan öğretmenler hakkında soruşturma açılmamasını istediğini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Okul müdürlerinin yönetim görevlerine göre sendikaların istekleri

Yönetim görevi	Sendikaların istekleri	f
Personel işleri	1.Sendikaya üye kazandırma	4
	2.Soruşturmanın seyri hakkında bilgi	2
	3.Öğretmene ders dışı egzersiz çalışması verilmesi	1
	4.Öğretmene süt izninde ek ders ücretinin ödenmesi	1
	5.Türbanla derse giren öğretmen hakkında yapılan işlem hakkında bilgi	1
	6.Öğretmenleri İLKSAN seçimlerinde kendi sendikalarına oy vermeleri için ikna etme	1
	7.Erkek öğretmenlere cuma namazına gitmeleri için izin	1
	8.Kıyafet eylemine katılan öğretmenler hakkında soruşturma açılmaması	1
Öğrenci işleri	-	-
Eğitim-öğretim işleri	-	-
Okul işletmesi	-	-

Tablo 2'ye bakıldığında sendikaların okul müdürlerinden en fazla personel işleriyle ilgili konularda istekte bulunduğu; öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili sendikaların okul müdürlerinden istekte bulunmadığı anlaşılmaktadır. Okul müdürlerinin sendikaların isteklerine yönelik bazı ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul Müdürü 4: "Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin mutlaka sendikalı yapılması hususunda sendika yöneticilerinin istekleri olmaktadır. Özellikle üyesi bulunduğum sendika, üye kazandırmam için baskı yapmaktaydı. Sendika yöneticilerine bu konunun, bu şekilde yapılmasının etik olmadığını söyledim. Sendikanın bu isteğini geri çevirdim. Hatta bu konuda sendika yöneticisi ile tartıştım. Yetki döneminde, sendika yetkilileri okula geldiler. A sendikasına üye olan bireyleri, kendi sendikalarına transfer etme hususunda yardım talep ettiler. Bu isteklerini geri çevirdim. Kabul etmedim. Etik bulmadım."

Okul Müdürü 20: "Bir gün A sendikasının başkanı ve yardımcısı odama geldi. Erkek öğretmenlerin cuma namazına gidemediklerini söyledi. Benden cuma günleri derse giriş ve çıkış saatlerinin değiştirilmesini veya cuma namazına giden öğretmenlerin ders saatlerinde idare edilmesini istediler. Cuma gününe özel derse giriş ve çıkış saatlerinin değiştirilmesinin mümkün olmayacağını söyledim. Ders saatinde öğretmenin cuma namazına gitmesinin yasal olmadığını, etik olmadığını, öğrencilerin hakkının yeneceğini söyledim. Aramızda tartıştık. Bu sorunun sendikal faaliyetle ilgisinin olmadığını söyledim. Taviz vermedim."

Okul Müdürü 11: "Okulumuz rehber öğretmeni süt izni kullanıyordu. Süt izni kullandığı günlerde ve saatlerde ben de ek ders ücretini kesiyordum. Öğretmen beni, üyesi bulunduğu sendikaya şikâyet etmiş. Sendika yetkilileri geldi. Benimle görüştüler. Süt izni kullandığı zaman ek ders ücretini ödemem gerektiğini söylediler. Konuyu tartıştık. Öğretmenenden dilekçe aldım. Bakanlıktan görüş yazısı istedik,"

Katılımcıların sendikaların istekleriyle başa çıkmada kullandığı taktikler reddetme (n=11) ve kabul etme (n=1) biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu taktikler kapsamında katılımcıların eylemlerinden bazıları şöyledir: Sendikaya üye kazandırma istekleri karşısında: Tepki göstermek, yaptıklarının yanlış olduğunu anlatmak, öğretmenlerin kendi istekleri doğrultusunda üye olmaları gerektiğini söyleyerek sendikalardan gelen bu istekleri kabul etmemek. Soruşturma seyri hakkında bilgi edinme isteği karşısında: Soruşturmanın gizli yürütüldüğünü söyleyerek isteklerini etik bulmayıp, reddetmek. Öğretmene ders dışı egzersiz çalışması verilmesi isteği karşısında: Söz konusu öğretmenin bu konuda verimli olamayacağını söyleyerek bu talebi yerine getirmemek. Öğretmene süt izninde ek ders ücretinin ödenmesi isteği karşısında: Öğretmenen dilekçe alıp bakanlıktan görüş yazısı istemek, bakanlıktan gelen görüş yazısına göre öğretmenin süt izninde kesilen ek ders ücretlerini geriye dönük ödemek. Türbanla derse giren öğretmen hakkında yapılan işlemle ilgili bilgi isteği karşısında: Böyle soru sorma yetkilerinin olmadığını söylemek, öğretmen hakkında herhangi bir işlem yapmamak. Öğretmenleri İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardımlaşma Sandığı seçimlerinde kendi sendikalarına oy vermeleri için ikna etme isteği karşısında: “Okul idaresi tarafsız davranmak zorundadır.” diyerek isteği geri çevirmek. Erkek öğretmenlere cuma namazına gitmeleri için izin isteği karşısında: Cuma gününe özel derse giriş ve çıkış saatlerinin değiştirilmesinin mümkün olmayacağını, ders saatinde öğretmenin cuma namazına gitmesinin yasal olmadığını, etik olmadığını, öğrencilerin hakkının yendiğini, bu sorunun sendikal faaliyetle ilgisinin olmadığını söyleyip ikna etmeye çalışmak, taviz vermemek. Kılık-kıyafet eylemine katılan öğretmenler hakkında soruşturma açılmaması isteği karşısında: Disiplin amiri olarak kıyafet eylemine katılan öğretmenlerin ifadelerinin alınmasının gerektiğini söylemek, sendika baskısına rağmen kılık-kıyafet eylemine katılan öğretmenlerin yazılı ifadelerini alarak soruşturmayı başlatmak.

Siyasi Grupların Okul Müdürlerinden İsteklerine Yönelik Bulgular

Siyasi grupların okul müdürlerinin yönetim işlerine (personel işleri, öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri, okul işletmesi) yönelik istekleri ile okul müdürlerinin bu isteklere yönelik uyguladıkları taktikler bu bölümde yer almaktadır. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin 4'ü kayıt alanı dışındaki öğrencilerin kaydının yapılması, ikisi birinci sınıflarda öğretmen tercihi, ikisi öğrenci kaydı, biri şube değişikliği ve biri okul binasına girişlerin serbest bırakılması biçiminde isteklerde bulduklarını belirtmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 3. Okul müdürlerinin yönetim görevlerine göre siyasi grupların istekleri

Yönetim görevi	Siyasi grupların istekleri	f
Öğrenci işleri	1. Kayıt alanı dışındaki öğrencilerin kaydının yapılması	4
	2. Öğrenci kaydı	2
	3. Okul binasına girişlerin serbest bırakılması	1
Eğitim-öğretim işleri	1. Birinci sınıflarda öğretmen seçme	2
	2. Şube değişikliği	1
Personel işleri	-	-
Okul işletmesi	-	-

Tablo 3'e bakıldığında siyasi grupların okul müdürlerinden en fazla öğrenci işleriyle ilgili konularda isteklerinin olduğu, personel işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili siyasi grupların okul müdürlerinden isteklerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Okul müdürlerinin siyasi grupların isteklerine yönelik bazı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Okul Müdürü 1: "Özellikle birinci sınıfların kayıt dönemlerinde, siyasi parti ilçe ve il başkanlarından, bazen de milletvekillerinden öğrencilerin hangi öğretmene verileceği konusunda baskılar olmaktadır. Bu yıl eylül ayı başında, beni bir siyasi partinin ilçe başkanı aradı. Birinci sınıfa yeni kayıt olmuş bir öğrenciyi, bir öğretmen ismi vererek, onun şubesine vermeme istedi. Birinci sınıfların şubelerinin nasıl oluşturulduğunu anlattım. Kura çekerek, şubelerin belirlendiğini, haksızlık yapılamayacağını anlattım ama ikna olmadı. Birkaç gün sonra, o öğrenciyi, siyasi parti ilçe başkanının isteğine göre o şubeye verdim.

Okul Müdürü 6: "Özellikle birinci sınıfların kayıtlarında ve öğretmen seçiminde baskıları oluyor. Genelde olayların büyümemesi için, isteklerini yerine getiriyorum."

Okul Müdürü 8: "Kayıt döneminde siyasi partilerin mahalle veya ilçe temsilcileri, kayıt alanı dışından öğrenci almamız için baskı yapıyorlar. Telefon açıyorlar. Kayıt bölgesi dışından öğrenci almayacağımı bunun yönetmeliğe aykırı olduğunu söyleyerek isteklerini geri çeviriyorum. Telefonlara kayıt dönemlerinde müdür yardımcısının bakmasını istiyorum. Beni soranlara okulda yok de diyorum." ... "Şube değişikliği konusunda veliler, siyasi parti temsilcilerini devreye sokarak işlerini yapturmaya çalışıyorlar. Dediklerini yapmıyorum. Fakat geçen yıl bir öğrencinin şubesini değiştirdim. Bir siyasi partinin temsilcisi beni aradı. Ben de onu kırmadım. Daha sonra bu öğrencinin velisi diğer velilere hava atınca, diğer veliler de siyasi temsilcinin yanına gidip kendi çocukları için de aynı şeyi yapmasını istemişler. Ona baskı yapmışlar. Bu olay üzerine o siyasi temsilci beni aradı ve özür diledi. Şubesi değiştirilen öğrencinin tekrar eski şubesine alınmasını istediğini söyledi. Ben de öğrenciyi tekrar eski şubesine verdim."

Okul müdürlerinin siyasi partilerin istekleriyle başa çıkmada kullandığı taktikler reddetme (n=4), kabul etme (n=3) ve oyalama (n=2) biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu taktikler kapsamında katılımcıların eylemlerinden bazıları şu biçimdedir: İlköğretim kurumları yönetmeliği gereğince kayıt bölgesi dışından öğrenci alınmayacağını söyleyerek isteklerini geri çevirmek, ikna etmek, kaydını yapmamak, telefonlara kayıt dönemlerinde müdür yardımcısının bakmasını sağlayarak müdürün okulda olmadığını

söyletmek. Birinci sınıflarda öğretmen seçme isteğine karşı: İkna edilemeyenlerin isteğini yerine getirmek, öğrenciyi istenilen öğretmenin şubesine vermek. Kayıt alanı dışından öğrenci kaydı isteğine yönelik: Reddetmek. Öğrencinin şubesinin değiştirilmesi isteğine yönelik: Reddetmek, kıramadığı kişilerin istekleri doğrultusunda öğrencinin şubesini değiştirmek.

Dini Grupların Okul Müdürlerinden İsteklerine Yönelik Bulgular

Dini grupların okul müdürlerinin yönetim işlerine (personel işleri, öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri, okul işletmesi) yönelik istekleri ile okul müdürlerinin bu isteklere yönelik uyguladıkları taktikler bu bölümde yer almaktadır. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin biri dini grupların okulda gösteri yapma, afiş asma gibi isteklerinin olduğunu belirtmiştir. Bir diğer katılımcı da bu dini grupların kendi yurtlarında kalan öğrencilerin okula kaydının yapılmasını istediğini belirtmiştir. Bu isteklerden “okulda gösteri yapma, afiş asma” müdürlerin eğitim-öğretim görevleri; yurtlarında kalan öğrencilerin okula kaydının yapılması da öğrenci işleri görevleri kapsamında yer almaktadır. Okul müdürlerinin dini grupların isteklerine yönelik bazı ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul Müdürü 10: “Aşırı muhafazakâr partilerin çatısı altında faaliyet sürdüren bir vakıf kutlu doğum haftasında okulda gösteri yapmak, vakfın veya derneğin propagandasını yapan afişleri asmak istedi. İlgili vakfın temsilcileriyle görüştim. Okulda gösteri yapmalarına ve afiş asmalarına izin vermedim.”

Okul Müdürü 17: “Okulun kayıt alanında cemaatin yurdu vardı. Farklı bölgelerden gelen öğrenciler cemaatin yurdunda kalıyorlardı. Yurdun müdürü 20 kişilik listeyle okula geldi. Bu öğrencileri okula kayıt etmemi istedi. Öğrencilerin ikametgâh adresleri okulumuzun kayıt bölgesinde olmadığı için kayıtlarını yapmadım. İlçe Milli Eğitim Müdürüne gidip söylemişler. İlçe Milli Eğitim Müdürü beni aradı. Bu öğrencilerin kayıtlarını yapmamı istedi. Ben de öğrencilerin adreslerinin kayıt bölgesinde olmadığını söyledim. Kayıtlarını yapmadım. İlçe Milli Eğitim Müdürü kayıtlarını yapmam konusunda ısrar etti. Daha sonra yurt müdürü muhtarlıktan ikametgâh kâğıtlarını getirdi. Kayıtlarını yaptık. Bu öğrenciler okulda sorun yarattı. Okulda çete kurdular. Hırsızlık olayları arttı.”

Katılımcıların birinin dini grupların isteklerini kabul ettiği, diğerinin ise reddettiği ortaya çıkmaktadır. İsteği reddeden okul müdürü ilgili vakfın temsilcileriyle görüşerek izin almadan okulda gösteri yapmanın yasak olduğunu belirterek isteği reddettiğini açıklamıştır. Diğer ise baskılar üzerine söz konusu öğrencilerin okula kayıtlarını yaptığını belirtmiştir.

Tartışma

Araştırma sonucunda okula baskı yapan grupların başında ailelerin geldiği görülmektedir. Ailelerin, okul müdürlerinden isteklerinin en çok öğrenci işleriyle ilgili olduğu, ikinci sırada eğitim-öğretim işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili istekler geldiği, son sırada ise personel işleriyle ilgili konularda isteklerinin olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda ailelerin, öğrenci işleriyle ilgili olarak en çok adresi kayıt alanı dışında olan öğrencilerin okula kaydının yapılması isteğinde bulunduğu

ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak aileler eğitim-öğretim işleriyle ilgili en çok birinci sınıfa kayıt yaptırırken öğretmen seçmek istemekte; okul işletmesi göreviyle ilgili en çok sınıfların ve okulun temizliği konusunda; personel işleriyle ilgili ise en fazla kadrolu öğretmen verilmesi konusunda istekte bulunmaktadır. Okul müdürlerinin ailelerin bu istekleri karşısında isteği kabul etme, reddetme, veliyi oyalama, veli ile toplantı, seminer ve görüşme yapma gibi yollara başvurduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın bu bulguları Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) ve Özcan'ın (2014) bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Söz konusu çalışmalarda da ailelerin eğitim-öğretim işleriyle ilgili isteklerinin ön planda olduğu vurgulanmıştır.

Araştırma sonucunda siyasi grupların okul müdürlerinden en fazla öğrenci işleriyle ilgili isteklerinin olduğu; personel işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili isteklerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu grupların öğrenci işleriyle ilgili en fazla isteğinin kayıt alanı dışındaki öğrencilerin kaydının yapılması; eğitim-öğretim işleriyle ilgili isteklerinin ise öğretmen seçme ve şube değişikliği konularında olduğu ortaya çıkmaktadır. Okul müdürlerinin siyasi grupların isteklerinin kabul ettikleri, doğrudan reddettikleri veya oyalama taktiği uyguladıkları belirlenmiştir. Özcan (2014) da siyasi grupların okul müdürüne doğrudan ya da milli eğitim müdürlüğü aracılığıyla baskı yaptıklarını ortaya koymuştur. Bu bağlamda araştırmanın bu bulgusu alanyazın ile tutarlılık göstermektedir.

Bulgulara göre, sendikaların okul müdürlerinden en fazla personel işleriyle ilgili isteklerinin olduğu; öğrenci işleri, eğitim-öğretim işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili bir isteklerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Sendikaların personel işleriyle ilgili en fazla isteğinin sendikaya üye kazandırma olduğu; ikinci sıradaki isteğin ise soruşturmanın seyri hakkında bilgi edinme olduğu belirlenmiştir. Okul müdürlerinin sendikaların isteklerini ya kabul ettikleri ya da reddettikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu da Özcan'ın (2014) bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Son olarak dini grupların okul müdürlerinden öğrenci ve eğitim-öğretim işleriyle ilgili isteklerinin olduğu; personel işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili bir isteklerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu grupların öğrenci işleriyle ilgili, yurtlarında kalan öğrencilerin okula kaydının yapılması; eğitim-öğretim işleriyle ilgili olarak ise okulda gösteri yapmak, afiş asmak gibi isteklerinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Okul müdürlerinin dini grupların isteklerini ya kabul ettikleri veya reddettikleri belirlenmiştir. Özcan (2014) da vakıf, dernek gibi kurumların okullarda tanıtım yapma, afiş asma, broşür dağıtma gibi talepleri olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Gür (2006) de sivil toplum örgütlerinin veya okulun çevresinde yer alan diğer örgütlerin, okullarda çeşitli etkinlikler düzenlediklerini belirtmiştir. Dolayısıyla araştırmanın bulguları alanyazını destekler niteliktedir.

Sonuç

Bu çalışma, baskı gruplarının okul müdürlerinden isteklerini ve okul müdürlerinin bu istekleri yönetme biçimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda müdürlerinin yönetim görevleriyle ilgili konularda istekte bulunan baskı gruplarından ailelerin ilk sırada yer aldığı, ikinci sırada siyasi grupların ve sendikaların, son sırada ise dini grupların geldiği ortaya çıkmaktadır. Araştırma

sonucunda okul müdürlerinin ailelerin, siyasi grupların ve sendikaların isteklerini daha çok reddettiği, dini grupların isteklerini ise eşit oranda reddettiği veya kabul ettiği ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular ışığında uygulayıcılara şunlar önerilmektedir: İlkokullarda birinci sınıflara kaydolun öğrencilerin şubelerinin ne şekilde belirleneceği ilgili mevzuatta yer almamaktadır. İlkokullarda birinci sınıflara kaydolun öğrencilerin şubelerinin ne şekilde belirleneceği konusunda ilköğretim kurumları yönetmeliğinde gerekli düzenlemeler yapılarak okul müdürlerinin üzerindeki baskı en aza indirilebilir. Ayrıca ilkokullarda birinci sınıf öğretmenlerinin nasıl belirleneceği ile ilgili mevzuatta herhangi bir hüküm bulunmadığından her okul müdürü farklı yöntem uygulamakta bu da müdürler üzerinde baskıları artırmaktadır. Dolayısıyla ilkokullarda birinci sınıf öğretmenlerinin nasıl belirleneceği konusuylla ilgili mevzuatta düzenleme yapılmalı, bu konuda okul müdürleri rahatlatılmalıdır. Ailelerin okul müdürlerine yaptıkları baskıları azaltmak için kadrolu öğretmen ataması yapılarak ücretli öğretmen uygulamasına son verilmelidir. Velilerin şube değişikliği isteği ilkokullarda çok olmaktadır. Bu istekleri en aza indirmek için öğrencinin şubesinin hangi şartlarda değiştirileceği ilköğretim kurumları yönetmeliğinde düzenleme yapılarak açıkça belirtilebilir. Okullarda temizlikle ilgili yaşanan problemleri en aza indirmek için ilkokullara bakanlıkça hizmetli görevlendirilmeli veya hizmet alımı için parasal kaynak aktarılmalıdır. Baskı gruplarının isteklerini başarılı biçimde yönetebilmeleri için, okul müdürlerine hizmet içi eğitim verilmeli veya seminerler düzenlenmelidir. Ancak bu tür seminerlerin düzenlenmesinde alanında uzman olan akademisyenlerden veya kişilerden yararlanılmalıdır. Bu çalışma küçük bir grup ile ilkokullarda gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın gelecek araştırmacılaradaha geniş gruplarla aynı amacı irdeleme konusunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın ortaokul ve liselerde görev yapan müdürlerle de yapılması önerilmektedir.

Summary

Introduction

School principals are in general engaged in the management of personnel, students, education, teaching affairs, and school management at schools (Taymaz, 2003). Besides, the pressure groups for schools are parents, political parties, education unions, religious groups, trade companies, and non-governmental associations. School principals come up against all these groups' pressures while they are busy with managing their schools (Bursalıoğlu, 2013). These groups have been categorized into four in this paper; parents, political authorities, trade unions, and religious groups. The pressures exerted by parents vary mostly related to their jobs, education level or socio-economic conditions (Yiğit&Bayraktar, 2006). Political groups have an impact particularly on public institutions. Especially the members of the political party in government have great effects on public institutions such as schools. Besides, trade unions also influence the educational policies. Education unions have a lot of members at schools, and they are able to affect school principals. The members of trade unions perceive school meetings as an opportunity to share their demands (Gül, 2007). Lastly,

religious groups influence education policies as well. Religious communities have a special power in political elections in Turkey (Turan, 1987; in Tezcan, 2013). In addition, the fact that governments have been caring for the religious groups' interests for years in Turkey is well known (Akad, 1976; Aksoy, 2008; in Tezcan, 2013).

Stanley (1953; in Bursalioğlu, 2013) claims that education is a political attempt as well as social and economic initiatives. Therefore, pressure groups especially have a stake and try to affect schools. Thomas (2004) argues that pressure groups affect education systems at local and national levels; they even have influence on a country's overall political system. In addition, Toprakçı (2001) states that all the social, political, and economic organizations are potential pressure groups in a country. Thus, the results of the impact of pressure groups on the Ministry of National Education is easily seen when the last ten years are analyzed. The government stated from time to time that they made changes or carried out reforms (e.g. 4x4x4 school system, changing the school uniforms) in the education system because the parents demanded them. For example, the Minister of National Education (Hurriyet, 2013) stated that they opened new religious schools for girls due to parents' demands.

There are a limited number of studies which have examined the impacts of pressure groups in schools in Turkey. For example, Gür (2006) studied the impact of pressure groups in primary schools in Ankara. The results of the study revealed that the school principals accepted the groups' contributions and demands due to lack of economic resources. The study also revealed that NGOs, companies, public organizations, banks, and international organizations made contributions to activities such as school restoration, competitions, medical screening, goods distribution, and giving seminars. Gül (2006) examined teachers' and school principals' perception related to the impacts of pressure groups on the general school administration process in the Kocaeli province in Turkey. He found that the teachers and school principals were of the opinion that the pressure groups' effects were limited. Besides, no difference was found between the groups' perceptions and the factors in the study (gender, seniority, graduation, the school type).

In addition, Erdoğan and Demirkasımoğlu (2010) examined teachers' and school administrators' views of parents' involvement in the education process. They found that parent involvement was mostly limited to activities such as parents' visits to schools, information exchange, advice from teachers, and attendance at meetings on request. Besides, the study also revealed that teachers and school principals complained about parents' unawareness of parent involvement in the education process. The study identified the reasons why the parents communicated with teachers and school principals. Some of these reasons are; the students' problems with the other pupils, nutrition problems, caring problems, physical and psychological problems, academic achievement problems, and economic problems.

Finally, Özcan (2014) examined the effects of environmental pressure groups on school management in the city of Adiyaman in Turkey. The results of the study revealed that while pressure groups such as public enterprises, some big business enterprises, stationers, private course centres and parents made contributions to the schools, others such as trade unions, pious foundations and associations failed to do

so. In addition, the parents who contributed to the schools had much more pressure on them. These parents generally exerted pressure on schools about students' achievement scores, students' seating arrangements in classes, relations with classmates and branch changes.

The aim of this research is to determine the demands of pressure groups related to school principals' management duties, and the school principals' responses to these demands. Therefore, the following questions have been answered throughout the study: (1) what are the demands of the pressure groups from the school principals? and (2) what are the tactics that the school principals use to deal with these demands?

Method

This research is a qualitative screening model. The population of the research involved a total of 63 school principals who were in charge of public primary schools in the Gebze, Çayırova, and Dilovası districts of Kocaeli province in the 2013-2014 academic year. The research group consisted of 20 school principals who worked in public primary schools in the district. Two of them were female principals and the other 18 were males. Two of them were aged between 30 and 39, eleven were between 40 and 49, and seven were 50-59 years old. Two of the participants were in their first year as a principal, four of them had 1-3 years of experience, and fourteen of them had 4-6 years of experience. Four of them did not have undergraduate degrees, but only a diploma; 14 principals had undergraduate degrees, and two had post-graduate degrees. Finally, the main teaching field of 14 of the school principals was classroom teaching (basic primary school teachers); three were social science teachers; two were Turkish language and literature teachers and one was a maths teacher. The data were collected through interviews by means of a structured interview form and analyzed through content analysis. Yıldırım & Şimşek (2013) suggested interviewing when using qualitative research methods. The form was developed by the researchers after the review of the relevant literature. The form consisted of two parts; the first part involved demographic information about the participants, and the other one sought the participants' responses to the research questions. Afterwards, Kendall's concordance coefficient was found to be 100% by using Miles & Huberman's (1994) formula. Finally piloting was implemented.

Findings

The results revealed that parents, trade unions, politicians, and religious groups had certain demands from the school principals. The parents had a total of 71 demands while the trade unions had 12 demands. In addition, the politicians had 10 demands, and finally the religious groups had 2 demands from the school principals. After the analysis, these demands were reduced. Thus, there were a total of 34 demands by the parents, 8 demands by the unions, 5 demands by the political figures, and 2 demands by the religious groups. The results revealed that primarily parents wanted to be able to choose the first grade teachers to select teachers for the first class. What the political parties wished to see done most was to be able to enroll students from outside the registration area. While the ultimate aim of the trade unions was to enroll as many new

members as possible, the demands of the religious groups were to organize demonstrations, put up posters, and successful enrollment of students who lived in their dormitories. The results revealed that the school principals used refusal (n=28), acceptance (n=9), delaying tactics (n=9), setting meetings (n=7), setting seminars (n=4), and face-to-face talks (n=4) with the parents in order to deal with their demands. They either refused (n=11) or accepted (n=1) the trade unions' demands. They either refused (n=4), accepted (n=3), or used delaying tactics (n=2) in order to deal with the politicians' demands. Finally, they refused one of the demands, but accepted the other one of the religious groups' demands.

Discussion

This paper aimed to determine the demands of the pressure groups related to the school principals' management duties, and the school principals' responses to these demands. The results revealed that of all the groups, the parents were the one that demanded the most. The parents demanded changes from the school principals mostly related to students' achievement problems. Their following demands had to do with education - teaching affairs, school management issues, and personnel issues. The results of the study also revealed the following order of the pressure groups: The political groups were the second, unions were third, and the religious groups were the last group respectively that tried to have an impact over the schools. The results of this study are in line with the results of the studies in the literature (e.g. Gür, 2006; Erdoğan&Demirkasimoğlu, 2010; Özcan, 2014). Therefore, the results of the present study are expected to make a contribution to the literature by revealing pressure groups' impact on schools in Turkey.

Finally, the results revealed that the school principals refused to accept, accepted, wasted parents' time through delaying tactics, set meetings, set seminars, and talked face-to-face with parents to deal with their demands. In addition, they either refused or accepted the trade unions' demands. Furthermore, they refused, accepted, or used delaying tactics in order to deal with the politicians' demands. Finally, they either refused or accepted the religious groups' demands.

Conclusion

Based on the results of this study, it is possible to make the following suggestions: the current legislation is not sufficiently powerful or comprehensive to be able to deal with school issues. Therefore, first of all, the relevant authorities in charge might revise the legislation, and based on the results of this paper, take measures to prevent pressure groups' demands. As a result, the pressure on the school principals might eventually be relieved by the Ministry of National Education. Secondly, teachers might be recruited permanently in the schools, not temporarily. In addition, students might be placed in classrooms according to the new regulations. Therefore, the school principals will not be faced with classroom change demands from the parents. The Ministry of National Education might recruit cleaning staff for the schools, or provide finance to the school principals to recruit these staff members in the schools. In addition, school principals might be trained by in-service training

courses in order to learn how to deal with the demands of pressure groups in their schools. Yet, qualified educators should be commissioned to present these kinds of lectures to the school principals. This paper examined a small group of principals in an attempt to find out the demands of the pressure groups with regard to the school principals' management duties, and the school principals' responses to the demands from certain groups. Therefore, researchers in the future might use the structure and results of the present study and try to replicate it with larger groups.

References / Kaynaklar

- Akad, M. (1976). *Baskı Gruplarının Siyasal İktidarla İlişkileri*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2138.
- Aksoy, N. (2008). *Sivil Toplum ve Baskı Grupları*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (2013). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Erdoğan, Ç. & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Gül, H. (2006). Çevresel baskı gruplarının okulun genel işleyişine etkileri (Kocaeli-İzmit Örneği). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 71-84.
- Gül, M. H. (2007). Eğitim çalışanlarının eğitim sendikalarına bakışı, beklentileri ve sendikaların eğitim çalışanlarına yönelik faaliyetleri ve beklentileri (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Gür, N. (2006). İlköğretim okullarında çevresel baskı gruplarını etkinlikleri (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hurriyet (2013). Milli Eğitim Bakanı Avcı: Halktan ciddi bir imam hatip talebi var. www.hurriyet.com.tr/gundem/24510354.asp 13.12.2014
- Miles, M. B. & Huberman, A. Micheal. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, California: Sage Publications
- Özcan, K. (2014). Çevresel baskı gruplarının okul yönetimine etkileri (Adıyaman ili Örneği). *E-International Journal of Educational Research*, 5(1), 88-113.
- Stanley, W.O. (1953). *Education and Social Intragration*. New York: Columbia University.
- Taymaz, H. (2003). *Okul Yönetimi*. Ankara: PegemAkademi Yayınları
- Tezcan, A. (2013). Türkiye’de baskı gruplarının vergi mevzuatının oluşumuna etkileri (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Thomas, C.S. (2004). Research Guide to U.S. and International Interest Groups, Clive S. Thomas (Eds.). Interest groups and the socioeconomic and political system (pp. 67-93), London: Praeger Publishers. Retrieved from <http://www.gbv.de/dms/goettingen/370752333.pdf> 06.03.2014.
- Toprakçı, E. (2001). Güç merkezleri açısından okulun örgütsel farklılıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(26), 277-287.

- Turan, İ. (1987). *Siyasal Demokrasi, Siyasal Katılma, Baskı Grupları ve Sendikalar*, İstanbul.
- Yıldırım, A.& Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yiğit, B. & Bayraktar M. (2006). *Okul Çevre İlişkileri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları